

Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση: Τι είναι και πως φτάσαμε ως εδώ;

Νομική προσέγγιση ενός οικονομικού ευρωπαϊκού θεσμού

Γκόνη Γ. Παναγιώτα, Δικηγόρος, Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Περίληψη

Καθώς οι οικονομικοί κύκλοι γίνονται μικρότεροι λόγω των συχνών εξωγενών ερεθισμάτων, κρίνεται αναγκαία η ύπαρξη ενός συστήματος θεσμικής οργάνωσης και εποπτείας των τραπεζών. Όταν δε, το νόμισμα των τραπεζών αυτών είναι κοινό, τότε αυτό καθίσταται αδήριτη ανάγκη. Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δη της ευρωζώνης. Η αφορμή για την σύστασή της υπήρξε μία μεγάλη κρίση, αυτή του 2008, γεγονός που καταδεικνύει τον βαθμό της ρυθμιστικής της εμβέλειας.

Ιστορικά

Κατά την διάρκεια της περίφημης συνδιάσκεψης Bretton Woods, κατετέθη από τον γνωστό οικονομολόγο John Maynard Keynes η πρόταση για την δημιουργία μιας

διεθνούς νομισματικής ένωσης. Στην πρότασή του υπήρχε μία κοινή λογιστική μονάδα (όπως θα μαρτυρά ο όρος Διεθνής Νομισματική Ένωση), την οποία είχε ονομάσει Bancor (ονομασία που προερχόταν από το γαλλικό banque). Το όραμα του Keynes για την δημιουργία μιας κοινής νομισματικής ένωσης βασίστηκε στην αποκατάσταση και την επαναφορά ενός ισορροπημένου εμπορικού ισοζυγίου. Επί της ουσίας, το σχέδιο του αφορούσε τις πολύ πλεονασματικές και τις πολύ ελλειμματικές χώρες, στις οποίες θα έπρεπε να δοθούν κίνητρα για την αποκατάσταση των ασυμμετριών. Είναι γεγονός, πως το μεγάλο όραμα αυτό δεν προχώρησε και η πρότασή του δεν υιοθετήθηκε, και ο λόγος για πολλούς αναλυτές είναι πως οι μεγάλες και πλεονασματικές χώρες (π.χ. ΗΠΑ) δεν ήθελαν να χάσουν το γόητρό τους. Αντ' αυτού, η διάσκεψη υιοθέτησε ένα σύστημα συνδεδεμένων συναλλαγματικών ισοτιμιών που συνδέονται με φυσικό χρυσό σε ένα σύστημα που διαχειρίζεται η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ.

Η πρώτες θεσμικές προσπάθειες οργάνωσης του τραπεζικού συστήματος εντοπίζονται στην υιοθέτηση της Βασιλείας I το 1974 μετά την κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods και το ξέσπασμα της πρώτης πετρελαϊκής κρίσης, με σκοπό την καθιέρωση ενιαίων κανόνων ελέγχου και εποπτείας των τραπεζών. Η Βασιλεία I επί της ουσίας, δέσμευε τα τραπεζικά ιδρύματα να διατηρούν ένα ποσοστό των κεφαλαίων τους, χωρίς να τα επανεπενδύουν, προκειμένου να μπορούν να αντιμετωπίσουν μια μελλοντική ενδεχόμενη κρίση. Η Βασιλεία II προσπάθησε να ενισχύσει τον έλεγχο των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης. Η ΕΕ υιοθέτησε το εποπτικό αυτό πλαίσιο της Βασιλείας II, το 2006 με τις Οδηγίες 2006/48/EK και 2006/49/EK. Η χρηματοπιστωτική και δημοσιονομική κρίση του 2008, απέδειξε πως το θεσμικό αυτό πλαίσιο δεν ήταν αρκετό για να προστατέψει αποτελεσματικά πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία συγκέντρωναν όλο και μεγαλύτερο ποσοστό «τοξικών» χρεογράφων. Για τον λόγο αυτό, υιοθετήθηκε η Βασιλεία III.

Τραπεζικό Σύστημα και Τραπεζική Κρίση

Είναι γεγονός, κοινώς αποδεκτό από τους οικονομικούς αναλυτές και τους ακαδημαϊκούς μελετητές, πως το τραπεζικό σύστημα και η λειτουργία του προσεγγίσθηκε πολύ αργότερα και από την οικονομική θεωρία, από τους λοιπούς κλάδους της «παραδοσιακής» οικονομικής θεωρίας.

Την θέση αυτή ενισχύει μάλιστα και το νεαρό της ζωής της ίδιας της «Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης». Μάλιστα, ο θεμέλιος λίθος του κεντρικού μας νομίσματος, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αναγνωρίζει πως η ανάγκη ύπαρξης μίας οργανωμένης τραπεζικής ένωσης έγινε εμφανής μόλις μετά το πέρας της χρηματοπιστωτικής και δημοσιονομικής κρίσης του 2008.¹

Η τράπεζα όμως δεν αποτελεί έναν απλό «δανειστή» ή «φύλακα καταθέσεων» όπως ενδέχεται να πιστεύεται από το ευρύ κοινό. Η τράπεζα, χρησιμοποιώντας τον περίφημο πολλαπλασιαστή χρήματος, δημιουργεί η ίδια χρήμα, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της οικονομίας. Όσο κι αν μπορεί να ακούγεται περίεργο λοιπόν, τα πιστωτικά ιδρύματα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας, μέσω της έκδοσης χρέους.

Η εκδήλωση τραπεζικής κρίσης απαιτεί τρία βασικά στάδια, την δημιουργία τραπεζικών κινδύνων, την εκδήλωση τραπεζικής κρίσης και την εξάπλωση αυτής στο γενικότερο τραπεζικό σύστημα. Το πρώτο κρίσιμο στάδιο, ήτοι η δημιουργία τραπεζικού κινδύνου ενδέχεται να οφείλεται είτε σε κακή λειτουργία της τράπεζας είτε στο γενικότερο κακό οικονομικό περιβάλλον. Κακή λειτουργία των τραπεζών προέρχεται ενδεικτικά από επιπόλαιες χορηγήσεις πιστώσεων, από έλλειψη εσωτερικού ελέγχου, κακή διαχείριση, από ανάληψη υψηλού κινδύνου, εστίαση στην αύξηση του μεριδίου της αγοράς και όχι στην κερδοφορία, από αναντιστοιχία ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και ρευστών διαθεσίμων. Ο έτερος παράγοντας, το κακό οικονομικό περιβάλλον δημιουργείται συνήθως μετά από τακτικές επεκτατικής νομισματικής πολιτικής. Οι χαμηλές επιτοκιακές πολιτικές, ιδίως οι χρόνιες, δημιουργούν ένα αίσθημα ευφορίας, το οποίο δίνει στις τράπεζες την ευκαιρία για όλο και μεγαλύτερη πιστωτική επέκταση. Η αύξηση του κυκλοφορούντος χρήματος οδηγεί σε πληθωρισμό και κλονισμό των μακροοικονομικών πολιτικών μιας χώρας και την συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας, που εν τέλει επηρεάζει την ικανότητα αποπληρωμής χρεών.

Η εκδήλωση δε μιας τραπεζικής κρίσης επέρχεται με την απόσυρση της εμπιστοσύνης είτε των ιδιωτών, είτε ξένων επενδυτών, είτε τοπικών κυβερνήσεων και διεθνών οικονομικών οργανισμών. Στο τελευταίο στάδιο, ανάλογα με το εάν ένα τραπεζικό σύστημα παρουσιάζει μικρή συγκέντρωση δραστηριότητας ή όχι, προκαλείται τραπεζικός πανικός και διάχυση της κρίσης.

---

¹ <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/bankingunion/html/index.el.html>

Οικονομική και Νομισματική Ένωση

Η νομισματική πολιτική που χαράσσεται από έναν οργανισμό, κράτος ή ομοσπονδία κρατών είναι σαφώς πολύ διαφορετική από την δημοσιονομική πολιτική. Η μεν νομισματική πολιτική χαράσσεται από την κεντρική τράπεζα του κάθε οργανισμού ή κράτους, και στοχεύει στην σταθερότητα των τιμών, την ρύθμιση οικονομικών μεγεθών όπως ο πληθωρισμός και την ρύθμιση της προσφοράς χρήματος. Αντιθέτως, η δημοσιονομική πολιτική χαράζεται από τις κυβερνήσεις, οι οποίες επιλέγουν το κατάλληλο μείγμα αύξησης – μείωσης φόρων και δημοσίων δαπανών, προκειμένου να επαναφέρουν την ενεργό ζήτηση στα επιθυμητά επίπεδα και να ισοσταθμίσουν την ελλειμματική ή πλεονασματική οικονομία, να μειώσουν τις ανισότητες, να ενισχύσουν το κοινωνικό κράτος ή ακόμη και να «προκαλέσουν» επενδυτικό ενδιαφέρον.

Οι δύο αυτές πολιτικές αλληλεπιδρούν βαθύτατα η μία με την άλλη. Μπορεί οι αποφάσεις να λαμβάνονται από διαφορετικά όργανα και να χρησιμοποιούνται διαφορετικά μέσα για την επίτευξη των στόχων τους, παρ' όλα αυτά δεν είναι λίγες οι οικονομικές θεωρίες που έχουν καταδείξει πως θα πρέπει να συνεργάζονται για να υπάρξει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Να σημειωθεί δε πως η νομισματική πολιτική βρίσκεται σήμερα υπό την αποκλειστική αρμοδιότητα στην ΕΕ, σε αντίθεση με την οικονομική πολιτική η οποία δεν έχει ακόμη κοινοτικοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 121ΣΛΕΕ, και ασκείται ακόμη από τα κράτη μέλη, τα οποία δε πρέπει να θεωρούν τις οικονομικές του πολιτικές «θέμα κοινού ενδιαφέροντος» το οποίο θα συντονίζεται στα πλαίσια του Συμβουλίου. Συγκεκριμένα, η νομισματική πολιτική ασκείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ενώ η οικονομική πολιτική ασκείται από τις επί μέρους κρατικές κυβερνήσεις.

Τα ως άνω δεδομένα, δημιουργούν τον εξής εύλογο συλλογισμό: για να επιτευχθεί στην πράξη μία οικονομική θεωρία, με σκοπό να επέλθουν τα σχετικά της αποτελέσματα, θα πρέπει η οικονομική και νομισματική πολιτική της ευρωζώνης να συνεργάζονται. Κατά συνέπεια, αυτό σημαίνει πως τα κράτη μέλη του ευρώ θα πρέπει να τηρούν μία παρόμοια οικονομική στάση.

Η τήρηση μίας συνέπειας στην δημοσιονομική πολιτική είκοσι (πλέον) κρατών είναι πρακτικά αδύνατη. Η υποχρέωση πλήρωσης ορισμένων κριτηρίων δημοσιονομικής σταθερότητας συνιστά έναν αναξιόπιστο δείκτη ομοιογένειας. Η σύμπτωση ορισμένων οικονομικών δεικτών, διαφόρων κρατών, σε μία δεδομένη χρονική στιγμή, δεν

συνεπάγεται αυτόματα και την ύπαρξη συνέπειας στην δημοσιονομική πολιτική. Η συνεχής διόγκωση του δημόσιου χρέους, η μη συμμόρφωση των κρατών προς τις κεντρικές κατευθύνσεις του Συμβουλίου, η αδυναμία μεταβολής της νοοτροπίας ορισμένων κρατών, η έλλειψη μιας κεντρικής δημοσιονομικής αρχής συνιστούν ορισμένους βασικούς παράγοντες για τους οποίους αποτυγχάνει η δημιουργία μιας συνεπούς δημοσιονομικής ένωσης.

Το ως άνω αυτομάτως, σημαίνουν πως οι επιστημονικές τοποθετήσεις και τα θεωρήματα των οικονομολόγων καθίστανται αυτομάτως ανεφάρμοστα. Οποιαδήποτε οικονομική θεωρία περιλαμβάνει συνδυασμό της νομισματικής και της δημοσιονομικής θεωρίας καθίσταται αυτομάτως εκτός διαλόγου για την ευρωζώνη. Αυτό σημαίνει μόνο ένα πράγμα: πως το βάρος πέφτει στην νομισματική πολιτική. Η τελευταία θα πρέπει να παίξει τον ρόλο και των δύο κηδεμόνων (της δημοσιονομικής και της νομισματικής πολιτικής ταυτόχρονα) προκειμένου να ευδώσουν οι σύγχρονες οικονομικές θεωρίες.

Τούτο βέβαια απαιτεί την πλήρη και άρτια λειτουργία της, τις άμεσες αντιδράσεις της και την διαρκή αφύπνιση της. Μέχρι και την χρηματοοικονομική και δημοσιονομική κρίση του 2008, η νομισματική ένωση λειτουργούσε ατελώς, υπό την απουσία μια τραπεζικής ένωσης. Είναι πράγματι, άξιο απορίας, εάν η ΕΕ και η Ευρωζώνη ειδικότερα μαθαίνει τα λάθη της βιώνοντάς τα ή βιώνει τα λάθη της, μαθαίνοντας κάτι από αυτά.

Νομισματική πολιτική στην Ευρωζώνη

Στόχος της Ευρωζώνης είναι να δημιουργήσει μια εσωτερική αγορά η οποία να παρουσιάζει τέτοιο βαθμό ενοποίησης και εσωτερικής αλληλουχίας σε όλους τους κλάδους και τους τομείς, ώστε να τα κράτη μέλη του ευρωσυστήματος² να μην ξεχωρίζουν το ένα από το άλλον, αλλά να δίνουν την εντύπωση ενός ολοκληρωμένου μορφώματος. Βασικός πυλώνας του ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση των τιμών σε σταθερό επίπεδο, η οποία εξασφαλίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών και την σταθερότητα της αγοράς. Τα βασικά δομικά στοιχεία του ευρωσυστήματος είναι:

1.- Η διατήρηση του πληθωρισμού σε ένα σταθερό επίπεδο, το οποίο έχει οριστεί στο 2%, μεσοπρόθεσμα. Η θέση αυτή μεταβάλλει την προηγούμενη εξαγγελία και στόχο της ΕΚΤ για πληθωρισμό πλησίον, αλλά κάτω του 2%.

---

² Πρόκειται για το σύνολο των Κεντρικών Τραπεζών της Ευρωζώνης.

2. - Η οικονομική και νομισματική ανάλυση η οποία επιτρέπει στην ΕΚΤ την προοπτική εξέλιξης των τιμών,

3.- Η δημιουργία ενός συστήματος διαφάνειας, λογοδοσίας και δημοκρατίας, στα πλαίσια του οποίου είναι δυνατόν να εξασφαλισθεί η ορθή λειτουργία του εποπτικού, του προληπτικού και κατασταλτικού μηχανισμού.

Στο διάστημα της τελευταίας οικονομικής κρίσης, η οποία υπήρξε η μεγαλύτερη και πιο έντονη ύστερα από αυτή του 1929, αναδείχθηκαν πολλές αδυναμίες και αστοχίες της Ευρωζώνης. Όλα αυτά τα έτη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, υπήρξε μεγάλος ο βαθμός της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης. Η οικονομική και η νομισματική ένωση σημείωσαν σαφώς μεγάλη ανάπτυξη και πρόοδο. Κατά ένα όμως μεγάλο βαθμό, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και ιδίως της ευρωζώνης, παραγνώρισαν το γεγονός πως το κοινό νόμισμα και η οικονομία εν γένει «ρυθμίζεται» από τις ροές χρήματος και κεφαλαίου κατά βάση, και όχι από τις παραδοσιακές οικονομικές θεωρίες περί αγαθών και υπηρεσιών. Η κρίση λοιπόν του 2008, έκανε εμφανές το ως άνω, αναδεικνύοντας το μεγάλο κενό, στον τομέα της τραπεζικού κλάδου.

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική λοιπόν, Ένωση σήμερα αποτελείται από τρεις βασικούς άξονες, τον προληπτικό, τον εγγυητικό και τον εξυγιαντικό. Οι τρεις θεμελιώδεις βραχίονες αυτής λοιπόν, είναι προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση και προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων, στην οποία συμβάλλει ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός, η εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων στην οποία συμβάλλει ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης, οι οποίοι λειτουργούν υπό το ενιαίο σύστημα κανόνων. Ο τρίτος πυλώνας, ο οποίος ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί, είναι το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων.

Μέλη της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης αποτελούν όλα τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης αλλά και όσα κράτη εκτός Ευρωζώνης αποφασίσουν να συνδεθούν με την ΕΚΤ με την διαδικασία της στενής συνεργασίας.

Εκτός των τριών βασικών αξόνων την Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης που αναφέρθηκαν ανωτέρω, η ΕΕ έχει ενισχύσει περαιτέρω τα μέτρα πρόληψης και εποπτείας. Η ταχύτητα ανάπτυξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος επιβάλλει διευρυμένη εποπτεία των κρατών μελών της Ένωσης. Έχει λοιπόν προβλεφθεί η σύσταση νέων, εξειδικευμένων

εποπτικών αρχών για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθένα από τα οποία έχει αναλάβει αρμοδιότητες σε ένα μεμονωμένο αντικείμενο χάριν αποφυγής ακραίων φαινομένων.

Το Ενιαίο Σύστημα Κανόνων

Το Ενιαίο Σύστημα Κανόνων αποτελεί έναν βασικό παράγοντα στον οποίον στηρίζεται η λειτουργία της Τραπεζικής Ένωσης. Πρόκειται για το σύνολο των Κανονισμών, Οδηγιών, κανόνων και συστάσεων πάνω στα οποία βασίζουν την λειτουργία τους τα πιστωτικά ιδρύματα των κρατών της ΕΕ. Πρόκειται δηλαδή για ένα σύνολο νομοθετικών κειμένων, δεσμευτικών για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, χωρίς εξαιρέσεις. Στόχος είναι η εξάλειψη των διαφορών επί του χρηματοοικονομικού συστήματος και η ενοποίηση της αγοράς κάθε κρατικής οντότητας. Ο ανωτέρω στόχος προσανατολίζεται στην δημιουργία κρατών τα οποία έχουν τις υποδομές να προσαρμόζονται στις αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος με τρόπο ομοιογενή, χωρίς να απαιτείται η επέμβαση κάποιου εξωτερικού μηχανισμού, και αυτός είναι και ο λόγος που δεν αφορά μόνο τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης.

Οι βασικοί άξονες που ρυθμίζει το Ενιαίο Σύστημα Κανόνων αφορούν:

i. το σύστημα των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, που εξασφαλίζει ότι οι τράπεζες διατηρούν επαρκή κεφάλαια για να αντιμετωπίσουν αναπάντεχα γεγονότα και ζημιές,

ii. την προστασία των καταθέσεων, πρόκειται για συστήματα εγγύησης καταθέσεων ύψους έως και 100.000 € και

iii. την πρόληψη και διαχείριση κρίσεων στον τραπεζικό κλάδο.

Με την εγγύηση ότι όλα τα κράτη της ΕΕ ξεκινούν από μία κοινή βάση, δηλαδή την εφαρμογή μίας κοινής δέσμης κανόνων και προτύπων, συντελείται το πρώτο βήμα για την αποφυγή μιας ενδεχόμενης κρίσης, ήτοι η οργάνωση μίας ομοιόμορφα λειτουργούσης αγοράς.

Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση έδειξε ότι διαφορετικές χώρες, ακόμα και στην ζώνη του ευρώ, χρησιμοποιούσαν διαφορετικά πρότυπα για την αξιολόγηση των

τραπεζών. Η υγιής λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα απαιτεί την εφαρμογή ενιαίων προτύπων και νομικών δεσμεύσεων.

Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός, ως πυλώνας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, έχει επωμιστεί την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στα κράτη μέλη της Ευρωζώνης, αλλά και σε όσα κράτη μέλη έχει επιλέξει να συνδέονται στενά με την ΕΚΤ. Το έργο του φέρει εις πέρας, με την συνδρομή του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Εξυγίανσης. Στόχος του Εποπτικού Μηχανισμού είναι η εποπτεία της εναρμονισμένης εφαρμογής του Ενιαίου Συστήματος Κανόνων και της ενιαίας δέσμης κανόνων και απαιτήσεων υψηλού επιπέδου. Η ύπαρξη ενός εποπτικού μηχανισμού προσανατολίζεται στο να εντοπίζονται έγκαιρα τυχόν αδυναμίες ενός πιστωτικού ιδρύματος και να αντιμετωπίζονται σε πρώιμο στάδιο, πριν μεταδοθούν.

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα που έχουν εγερθεί, ήδη από την εξαγγελία του Εποπτικού Μηχανισμού, ήταν η αυξημένες υποχρεώσεις και οι νέες λειτουργίες της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ ασκεί τις νομισματικές της αρμοδιότητες ως Κεντρική Τράπεζα της ζώνης του ευρώ, αλλά λειτουργεί παράλληλα και ως προληπτικός, εποπτικός βραχίονας. Η ΕΚΤ σαφώς διαθέτει την σχετική τεχνογνωσία για να αναλάβει τις εν λόγω αρμοδιότητες. Το μεγάλο όμως ερώτημα που γεννάται είναι, αν θα καταφέρει η ΕΚΤ να παραμείνει πιστή στον πρωταρχικό της ρόλο (ήτοι την σταθερότητα των τιμών, του ευρώ και της ευρωζώνης γενικότερα), όταν η ίδια καλείται να εποπτεύει φορείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Δεν θα υπάρχει δηλαδή σύγκρουση καθηκόντων όταν ο διευθυντής ενός σχολείου είναι παράλληλα και καθηγητής;

Πολλοί, αναλυτές συμπεριλαμβανομένου και του ΔΕΕ, έχουν υποστηρίξει πως υπάρχει σύνδεση και αλληλεξάρτηση μεταξύ του νομισματικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η υπόθεση Gauweiler³, κατά την οποία το ΔΕΕ έκρινε πως το πρόγραμμα OMT εντάσσεται στις νομισματικές αρμοδιότητες της ΕΚΤ.

Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Εξυγίανσης

Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME) αποτελεί τον δεύτερο βραχίονα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, και θεσμοθετήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 806/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου σχετικά με «τη θέσπιση ενιαίων

---

³ C-62/14, Peter Gauweiler κ.λπ. κατά Deutscher Bundestag, ECLI:EU:C:2015:400

κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης» στις 15 Ιουλίου 2014. Επί της ουσίας τίθεται σε εφαρμογή όταν κάποια οικονομική ανισορροπία ή χρηματοοικονομική ανωμαλία καταφέρει να «ξεπεράσει» όλα τα προληπτικά μέτρα που έχουν προβλεφθεί και διαρθρωθεί ως δίχτυ προστασίας. Βασικός στόχος, εκτός από την εξυγίανση των προβληματικών πιστωτικών ιδρυμάτων, είναι η μείωση του κατακερματισμού της αγοράς μέσω της δημιουργίας ενός ενιαίου πλέγματος κανόνων και η μετατόπιση του βάρους της εξυγίανσης, από τους απλούς φορολογούμενους πολίτες στο ίδιο το ίδρυμα.

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Εξυγίανσης έχει σημειώσει μεγάλα βήματα προόδου, από το 2015, όταν και ιδρύθηκε. Έχει δώσει μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη συνεργασιών με λοιπούς ευρωπαϊκούς φορείς και θεσμικά όργανα, αλλά και με λοιπά κράτη εκτός της ζώνης του ευρώ. Ήδη από το 2017 ανέλαβε την πρώτη του υπόθεση εξυγίανσης πιστωτικού ιδρύματος, την οποία μάλιστα έφερε εις πέρας, χωρίς την χρήση κεφαλαίων από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης ή άλλους δημόσιους πόρους. Μεγάλη επιτυχία για τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Εξυγίανσης συνιστά το γεγονός πως στην πλειοψηφία τους οι τράπεζες πληρούν το τελικό στόχο MREL⁴, ο οποίος θα έπρεπε να τηρείται στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, δηλαδή τον Ιανουάριο 2024.

Τα μελανά σημεία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Εξυγίανσης τονίζουν σε μεγάλο βαθμό όμως, το ημιτελές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και επομένως της ίδιας της νομισματικής πολιτικής της ευρωζώνης.

Πριν ένα έτος, (και έξι έτη μετά την θέση του σε λειτουργία), το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο εξέδωσε έκθεση, κατά την οποία συνεχίζει να διαπιστώνει σοβαρά κενά στην λειτουργία του. Είναι πράγματι ανησυχητικό, πως βρισκόμαστε χρονικά, λίγο πριν την ολοκλήρωση της χρηματοδότησης του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης⁵, και να εντοπίζονται ακόμη αδυναμίες, σε έναν τόσο σπουδαίο μηχανισμό. Υπάρχουν, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο βασικές ελλείψεις, όπως τα κριτήρια αφερεγγυότητας, η ποιότητα των σχεδίων εξυγίανσης, ή ακόμη και η κάλυψη των

---

⁴ Ελάχιστες απαιτήσεις για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις.

⁵ Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης προβλέπεται να τεθεί σε λειτουργία νωρίτερα από αυτό που προβλέπονταν.

αναγκών ρευστότητας κατά την διαδικασία της εξυγίανσης, γεγονός το οποίο δύναται να περιορίσει τα μέσα για την εξυγίανση μιας τράπεζας.

Το κοινό σύστημα εγγύησης των καταθέσεων

Ο τρίτος πυλώνας παραμένει ακόμη ημιτελής, καθώς στόχος είναι η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων (ΕΣΑΚ). Παρ' όλα αυτά, διασφαλίζεται μέσω της ενωσιακής νομοθεσίας, πως όλες οι καταθέσεις έως και του ύψους των 100.000€ θα προστατεύονται μέσω του εθνικού συστήματος εγγύησης καταθέσεων. Ο λόγος για τον οποίο προβάλλεται αναγκαίο να δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων, είναι η αδυναμία των εγχώριων τραπεζών σε τοπικές διαταραχές.

Συμπεράσματα

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση αποτελεί έναν παράγοντα που έχει συμβάλει στην ενοποίηση και την ενδυνάμωση του ευρώ. Το νόμισμα αυτό ως δεύτερος μεγαλύτερος ανταγωνιστής του δολαρίου, έχει καταφέρει να επιβιώσει από χρηματοοικονομικές και δημοσιονομικές κρίσεις, κάθε φορά μάλιστα πιο δυνατό. Μέσω αυτού επιδιώκεται και επιτυγχάνεται η πολιτική ένωση των κρατών μελών, η δημοσιονομική ενοποίηση και η ανάπτυξη του *suus generis* αυτού μορφώματος.

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση είναι ένα βήμα, το οποίο σαφώς θα έπρεπε να είχε προβλεφθεί πριν το ξέσπασμα της μεγάλης κρίσης του 2008. Πρόκειται για μια Ένωση, η οποία παρουσιάζει ακόμη ατέλειες και αδυναμίες.

Βασικό κλειδί για την επιτυχία του ως άνω ακρογωνιαίου, για το κοινό νόμισμα, λίθου, συνιστούν δύο παράγοντες:

-Αφενός, η κατανόηση από τα θεσμικά όργανα, πως η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας πλέον στηρίζεται σε ροές κεφαλαίων και σε χρηματοπιστωτικά κεφάλαια, και όχι στην εισαγωγή και εξαγωγή αγαθών και προϊόντων. Το μέγεθος και το είδος της οικονομίας απαιτεί μετατόπιση της ρυθμιστικής δύναμης.

-Αφετέρου, η ταυτόχρονη ανάπτυξη που πρέπει να σημειώσει το κράτος δικαίου, η δημιουργία δηλαδή ενός συστήματος το οποίο θα προβλέπει την ύπαρξη ενός μηχανισμού πειθαρχίας και επιμερισμού των κινδύνων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Hix Simon «Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης», 2009, Μεταίχμιο

Morin François , «Ένας κόσμος χωρίς τη Wall Street, Προτάσεις για ένα νέο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα», 2011, Μεταίχμιο

Mario Tonveronachi, «Η ΕΚΤ και η ενιαία ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά — μια πρόταση για την επισκευή κατά το ήμισυ ενός ελαττωματικού σχεδιασμού» 2014

«Αναπτυξιακά μοντέλα στην Ελλάδα Παρελθόν, παρόν και μέλλον» Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις, 2016

Γκόρτσος Χρήστος Η πορεία προς την «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: θεσμικές και κανονιστικές διαστάσεις και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση. Προκλήσεις και προοπτικές. / European Banking Union. Challenges and prospects, 2021

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, «Ο σχεδιασμός της εξυγίανσης στο πλαίσιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης», 2021

Μούσσης Νίκος, «*Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτικές.*»

Μήτσος Αχιλλέας, «Από την ακινησία στο άλμα προς τη δημοσιονομική ένωση» 2021

Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής 2008 «Εποπτεία Τραπεζικού Συστήματος, η Ευρωπαϊκή Εμπειρία και το Νέο Κανονιστικό Πλαίσιο»

https://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/ket/3662/SR_Single_resolution_mechanism_EL.pdf?sequence=1&isAllowed=y

<https://www.srb.europa.eu/en/cases>

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0280_EL.html

<https://www.srb.europa.eu/en/content/srb-publishes-resolvability-assessment-and-heat-map>